

Bijlage HAVO
2017

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Opgave 1 Strafrecht op festivals

tekst 1

Drugsgebruik op festivals: wat zijn je rechten?

Iedereen die regelmatig een festival bezoekt, zal beamen dat drugsgebruik daar tegenwoordig normaal is. De lichamelijke effecten ervan zijn bij de meeste mensen ondertussen wel bekend, maar wat zijn de juridische consequenties?

(...) Onlangs kwam het Trimbos-instituut met nieuwe cijfers: een kwart miljoen Nederlanders (tussen de 15 en 64 jaar) neemt (wel eens) xtc tot zich.

Een verklaring hiervoor kan zijn dat het aantal grote festivals (met meer dan 3000 bezoekers) in de afgelopen dertig jaar is verviervoudigd.

(..) De norm is verschoven, dat is duidelijk. Dat wil nog niet zeggen dat de wet- en regelgeving het massale gebruik van drugs op festivals accepteert. Hoe zit het eigenlijk precies?

Simpel gezegd is in Nederland het bezitten, produceren en verhandelen van drugs verboden, maar het gebruik van drugs niet, mits je minimaal 18 jaar oud bent.

(...) In het kort komt het erop neer dat er tot 5 gram wiet een gedoogbeleid geldt. En wat betreft gebruikershoeveelheden voor harddrugs geldt 0,5 gram voor poeders, 5 milliliter voor ghb en één pil voor xtc. (...)

Er was vorig jaar veel ophef rondom Lowlands. Daar werd zogenaamd snelrecht toegepast. Het Openbaar Ministerie en de politie tuigden naar eigen zeggen een 'strafrechtstraat' op om drugsbezitters direct te straffen.

In de Volkskrant stond een verslag van hoe een jongen op Lowlands werd aangehouden voor het bezit van vijf xtc-pillen. Een medewerker van het OM legde hem de opties voor: of het feest verlaten en thuis de strafbeschikking afwachten (en eventueel verzet aantekenen), of direct een boete van 330 euro betalen. De jongen betaalde direct om door te kunnen feesten. Die boete bleek echter een strafbeschikking te zijn en de gevolgen ervan werden niet duidelijk uitgelegd: want betaling van die 'boete' betekent dat je schuld bekent en een aantekening krijgt op je strafblad. Dat heeft als gevolg dat je geen Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) kunt krijgen. En die heb je nodig voor bijvoorbeeld een baan in het onderwijs of de zorg. In totaal werden 119 festivalgangers betrapt, daarvan gingen 95 bezoekers ter plekke akkoord met een boete. (...)

naar: column van Iris Böhm voor AVROTROS Radar, 4 augustus 2015

tekst 2

Strafrechtstraat berecht 39 ADE-gangers voor drugsbezit

Tijdens het Amsterdam Dance Event zijn in de omgeving van de Amsterdam Arena 39 mensen vervolgd voor drugsbezit.

- 5 Negentien van hen hebben direct voor hun overtreding betaald, de rest krijgt nog een boete of moet zich voor de politierechter verantwoorden. Dat bevestigt een woordvoerder van
- 10 de politie Amsterdam. De snelle afhandeling van de overtredingen is het gevolg van de zogenoemde strafrechtstraat, een middel waarmee de politie tijdens
- 15 grote evenementen, zoals bij een jaarwisseling, arrestanten meteen kan berechten. Arrestanten hadden deze keer voor het eerst de mogelijkheid ter plekke
- 20 te overleggen met een advocaat.

naar: NRC.nl, 23 oktober 2015

tekst 3

Minister wil opheldering van OM over grens van vijf xtc-pillen

- Minister van Veiligheid en Justitie Ard van der Steur (VVD) wil opheldering van het Openbaar Ministerie over het bezit van
- 5 harddrugs tijdens het Amsterdam Dance Event. Het OM hanteert in Amsterdam soepelere richtlijnen dan in de rest van het land.

- Van der Steur noemt de grens van
- 10 vijf pillen 'heel ruimhartig' en wil in

naar: Het Parool, 13 oktober 2015

- Volgens het Openbaar Ministerie zijn tijdens het dance-event tussen 14 en 18 oktober rondom de Amsterdam Arena 176 mensen aangehouden,
- 25 van wie 170 voor het bezit van drugs. Het grootste deel had echter minder dan een halve gram harddrugs of vijf pillen bij zich, waardoor ze niet zijn vervolgd. (...)
- 30 De groep arrestanten die wel onmiddellijk werd berecht kreeg een boete van minimaal 350 euro. Ook werden de drugs in beslag genomen en werd de arrestanten de toegang tot het evenement geweigerd. (...)
- 35 Het evenement kon dit jaar rekenen op 365.000 bezoekers.

- ieder geval niet dat die landelijk gaat gelden. Volgens de minister is de essentie van het beleid, ook in Amsterdam, gericht op het
- 15 aanpakken van dealers. Daarbij vindt hij de inzet van drugshonden bij feesten een goed idee. "De 'war on harddrugs' moet keihard worden gevoerd," zegt hij.

tabel 1

Drugsdelicten met verdachten, politiecijfers 2012

	Aantal feiten	Percentage
Harddrugs		
Bezit	5952	62%
Handel	2139	22%
Smokkel	1371	14%
Productie	114	1%
Totaal	9576	100%
Softdrugs		
Bezit	4567	38%
Handel	1163	10%
Smokkel	712	6%
Productie	5651	47%
Totaal	12120	100%

uit: Nationale Drug Monitor, jaarbericht 2015

tekst 4

Er waren al eerder signalen uit het uitgaansleven over een toename in het ecstasygebruik. In een landelijke survey in 2013 was 61% van de frequente bezoekers van party's, festivals en clubs (met een voorkeur voor techno en housemuziek) een recente ecstasygebruiker. Voor ruim

de helft (58%) van deze recente gebruikers bleef het gebruik beperkt tot een paar keer per jaar. Ruim een kwart (28%) gebruikte maandelijks, 12% gebruikte een paar keer per maand en slechts 2% van de recente gebruikers nam het middel frequenter.

bron: Nationale Drug Monitor, jaarbericht 2015

Opgave 2 Politiek en klimaat

tekst 5

'Verbied lobby in de fossiele sector'

Bedrijven in de fossiele sector (olie, steenkool, gas) moeten op afstand worden gezet van het klimaatbeleid van overheden. (...) Dat zeggen
5 organisaties die de lobby van grote ondernemingen volgen.

Tijdens de klimaattop in Parijs riepen Corporate Accountability International (Boston) en Corporate
10 Europe Observatory (Brussel) gisteren de VN-organisatie voor het klimaatbeleid UNFCCC op om bedrijven in de fossiele sector uit te sluiten van toegang tot overheden.
15 Ook tijdens de VN-klimaatconferentie praten vertegenwoordigers van grote bedrijven in de wandelgangen volop mee over een nieuw klimaatverdrag.

Volgens Corporate Europe
20 Observatory zit ook in Europa het grote bedrijfsleven bij de huidige Europese Commissievoorzitter Juncker op schoot. De top van onder meer Shell, Total, Ford, BMW, Opel,
25 Daimler, Hyundai én Volkswagen dineerden gisteravond met leden van de Europese Commissie in Brussel, in een gebouw van de commissie in Brussel. De lobby-bijeenkomst was
30 georganiseerd door de Europese werkgeverskoepel BusinessEurope.

Richtlijn

De organisaties willen dat de VN-organisatie voor het klimaatbeleid
35 een richtlijn opstelt, net als eerder de VN-Wereldgezondheidsorganisatie

(WHO) deed bij de tabaksindustrie. In die WHO-richtlijn staat dat overheden afstand moeten houden
40 van tabaksproducenten, omdat tabaksgebruik de gezondheid ernstig schaadt.

De maatregel werd genomen nadat uit interne bedrijfsdocumenten
45 duidelijk was geworden dat de tabakssector decennialang alle mogelijk middelen inzette om de risico's van roken te bagatelliseren. Daardoor is krachtig overheidsbeleid
50 tegen het roken lang uitgebleven. (...)

Exxon-affaire

Afgelopen zomer bleek dat oliebedrijf ExxonMobil de afgelopen jaren meer dan 2,3 miljoen dollar gaf aan leden
55 van het Amerikaanse Congres die de klimaatverandering ontkenden en tegen overheidsbeleid stemden. Exxon zou ongeveer 30 miljoen dollar hebben doorgesluisd naar
60 onderzoekers en activisten die in het openbaar twijfels uitten over het klimaatprobleem. (...)

Volgens Tamar Lawrence-Samuel van Corporate Accountability
65 International blijkt uit de Exxon-affaire dat de fossiele industrie dezelfde lobbymethoden hanteert als eerder de tabaksindustrie. "Maar de VN-organisatie voor het klimaatbeleid
70 heeft niet, net als de WHO, een afspraak dat er afstand moet worden genomen van de steenkool-, olie en gasbedrijven. Dat moet veranderen", vindt zij.

naar: Trouw.nl, 3 december 2015

tekst 6

Samsom en Klaver schrijven nationale klimaatwet

Een nationale klimaatwet met concrete en meetbare doelstellingen moet de vrijblijvendheid uit het milieubeleid halen. De partijleiders
5 Diederik Samsom (PvdA) en Jesse Klaver (GroenLinks) hebben samen zo'n wet ontworpen. Daarmee willen zij verankeren dat de CO₂-uitstoot in Nederland in 2050 minstens 95
10 procent minder is dan in 1990. Daarnaast moet alle energie in 2050 duurzaam zijn.

Het is voor het eerst in 35 jaar dat twee fractieleiders samen een
15 initiatiefwet maken. Dat de ene leider deel uitmaakt van de coalitie en de ander van de oppositie is niet eerder voorgekomen. Voor Samsom en Klaver is het bovendien voor het
20 eerst in lange tijd een serieuze stap naar concrete samenwerking op de linkerflank. Samsoms coalitiepartner, de VVD, is zeer huiverig voor dwingender milieuafspraken (...).

25 'Klimaatverandering overstijgt het coalitie-oppositiestramien', zegt Samsom tegen de Volkskrant. 'Daarom vond ik het ook belangrijk om het zo te doen, met een
30 oppositiepartij.' Klaver: 'Coalitie, oppositie, laten we die hokjes op dit belangrijke onderwerp nou eens laten varen. Dit is geen bezigheidstherapie; we willen dit fixen.'

35 Aan de vooravond van de internationale klimaatop, volgende

week in Parijs, willen de twee linkse leiders met hun wet een eind maken aan het zwabberen van het milieubeleid. Dat geeft de overheid nu nog
40 de ruimte om af te wijken van de eigen doelstellingen als dat beter uitkomt.

(...) De milieudoelen komen van
45 Greenpeace, waar Samsom ooit campagneleider was. Volgens de milieuorganisatie kan de wereld binnen 35 jaar volledig afscheid nemen van fossiele energie als olie,
50 gas en kolen. In 2050 zouden dan wind, zon, biomassa en aardwarmte (maar niet kernenergie) de energiebronnen zijn. Dat vergt de komende 35 jaar volgens
55 Greenpeace wel een investering van 56.570 miljard euro.

(...) De twee politici gaan nu maatschappelijke organisaties, de Algemene Rekenkamer en adviesraden voor energie en klimaat
60 raadplegen voordat ze hun klimaatwet aanmelden voor behandeling in de Tweede Kamer. Of ze daar een meerderheid krijgen, is onzeker.
65 Coalitiepartij VVD en oppositiepartijen CDA en PVV hebben regelmatig te kennen gegeven minder belang te hechten aan klimaatbeleid en vergroening. Veel
70 zal afhangen van de steun van SP en D66, en van de verkiezingsuitslag in 2017.

naar: de Volkskrant, 24 november 2015

tekst 7

Politieke standpunten over klimaat en milieu

Standpunt a

Wij willen de Green Deal-aanpak aanscherpen om zo bedrijven, maatschappelijke organisaties of overheden te stimuleren om te investeren in duurzaamheid. De natuur moet regionaal goed worden beheerd en beschermd, in lijn met Europese regelgeving.

Standpunt b

Wij willen dat de overheid hierbij het goede voorbeeld geeft: inzetten op zuinige auto's, meer gebruikmaken van het openbaar vervoer en de fiets, minder vlees eten en het accent leggen op duurzaam opgewekte energie en duurzame bouwmaterialen.

Standpunt c

Is er nog ergens een plek in Nederland te vinden waar geen windmolen staat? Kijk maar uit, want daar komt dan binnenkort ook zo'n subsidiemolen te staan. Dat schijnt te zorgen voor 'groene banen' voor progressieve elites. Veel milieuwetgeving wordt ons opgedrongen door Brussel.

bron: <https://stemwijzervoordetekomst.nl>, 21 september 2016

Opgave 3 Computerspellen: onschuldig vermaak?

tekst 8

Game-geweld leidt in harmonieus gezin niet tot agressieve kinderen

Kinderen die in een harmonieus gezin opgroeien, worden niet agressiever van videogames of films met veel geweld. Dit blijkt uit onderzoek van Karin Fikkers, die donderdag promoveert aan de Universiteit van Amsterdam.

(...) Fikkers: "Mijn studie wijst uit dat er veel verschillen tussen kinderen zijn. Niet iedereen reageert hetzelfde op urenlang series kijken als *Game*

of Thrones of games spelen als *Call of Duty: Modern Warfare 2*." (...)

Zo bleek dat kinderen uit een harmonieus gezin niet vaker klappen uitdelen als ze veel gewelddadige videogames spelen. Kinderen uit kwetsbare gezinnen – die vaker thuis werden geconfronteerd met geweld – reageren wel iets agressiever bij meer gewelddadige media. (...)

naar: *de Volkskrant*, 25 januari 2016

tekst 9

Snoepfabrikanten bespelen kinderen via spelletjes op internet

Snoep- en snackfabrikanten veroveren het internet met spelletjes met daarin hun producten en logo's. De gevolgen hiervan zijn groot, blijkt
5 uit onderzoek van de Radboud Universiteit Nijmegen. Na het spelen van zulke spelletjes grijpen kinderen namelijk veel sneller naar zoetheid.

Reclamemakers moeten steeds
10 creatiever te werk gaan om het kinderbrein te beïnvloeden. Eén van die trucs is het verwerken van snacks en snoepmerken in online videogames.

15 De games hebben een groot bereik doordat kinderen hun vriendjes online kunnen uitnodigen om mee te spelen.

“De snoepspelletjes zijn zo effectief omdat kinderen het reclame-element niet herkennen”, zegt hoofdonderzoeker Frans Folkvord. Samen met collega's van de Radboud
20 Universiteit brengt Folkvord advies uit aan de Europese Commissie om
25 merkingen in online spelletjes aan banden te leggen. (...)

naar: de Volkskrant, 12 januari 2016

tekst 10

Nieuwe Jeugd Reclame Wijzer is leidraad voor verantwoorde kinderreclame

Vandaag wordt de nieuwe *Jeugd Reclame Wijzer* aangeboden aan alle reclamemakers van Nederland.

De *Wijzer* maakt de geldende regels
5 voor kinderreclames uit de Nederlandse Reclamecode inzichtelijk en geeft adviezen aan reclamemakers voor het maken van verantwoorde kinderreclames. (...)

10 Met het publiceren van *de Jeugd Reclame Wijzer* levert Stichting Media Rakkers een belangrijke bijdrage aan de creatie van een veilige en verantwoorde commerciële
15 omgeving voor kinderen. Het is daarbij namelijk van belang dat reclamemakers goed op de hoogte zijn van de zelfregulering en dat zij deze ook toepassen.” (...)

bron: www.mediaenmaatschappij.nl, 7 juli 2015

tekst 11

Vrije pers voert verbeterden overlevingsstrijd

**AMSTERDAM - Minder
advertenties, minder abonnees;
uitgevers van dagbladen en
tijdschriften worstelen er dagelijks
mee. Al jaren. (...)**

In de afgelopen twaalf jaar daalden de advertentie-inkomsten van Nederlandse kranten met zo'n 60%. (...) Naast het probleem van de advertenties worstelen de uitgevers ook met een teruglopend aantal lezers dat wil betalen voor een krant of tijdschrift. De stortvloed van gratis nieuws en informatie via internet is groot. Die stortvloed wordt in Europa (en zeker in Nederland) nog versterkt door een krachtige publieke omroep die de uitgevers beconcurrert.

Maar in deze enorme massa informatie ziet oud-voorzitter van de Bond van Adverteerders Jan Driessen ook kansen. "In die stroom van ongecoördineerde berichten via internet en sociale media, is het lastig om te bepalen wat de waarheid is. Er ontstaat weer behoefte aan kwalitatieve, gedegen journalistiek waarbij de onafhankelijkheid volstrekt

duidelijk is. Steeds meer mensen krijgen problemen met de harde, ongenueanceerde toon van veel sociale media."

Juist die onafhankelijkheid van de journalistiek staat sinds afgelopen weekeinde vol op de maatschappelijke agenda door het onverwachte vertrek van de hoofdredacteur van *De Telegraaf*, Sjuul Paradijs. Door dat vertrek is duidelijk geworden dat er bij de redactie twijfels zijn over de ideeën van de directie van de uitgeverij om de financiële resultaten van *De Telegraaf* te verbeteren.

De directie kijkt onder meer naar mogelijkheden om 'merken' die bij *De Telegraaf* behoren (zoals *Vrouw*, *Telesport* en *De Financiële Telegraaf*) meer ruimte te geven om zelfstandig te groeien. Er is vrees dat daarmee de positie van de redactionele leiding wordt uitgehold en dat adverteerders of sponsors meer te zeggen krijgen bij die merken. (...)

naar: De Telegraaf, 21 mei 2015

tekst 12

Publieke omroep verliest kijkers

De Nederlandse publieke omroep (NPO) heeft in 2015 kijkers aan RTL Nederland en SBS Broadcasting verloren. Alle landelijke publieke zenders verloren marktaandeel.

Internetsite Mediajournaal berekende op basis van week- en maandcijfers van Stichting Kijkonderzoek (SKO) het marktaandeel van de zenders van NPO, RTL Nederland en SBS Broadcasting. De officiële jaarrapportage van SKO wordt binnenkort bekendgemaakt. Uit de berekening van Mediacourant blijkt dat de landelijke publieke zenders NPO 1, NPO 2 en NPO 3 allemaal marktaandeel zijn kwijtgeraakt. Het totale marktaandeel in de primetime uren 18.00 – 24.00 van kijkers van zes jaar en ouder van de NPO

daalde van 36,5 naar 34,1 procent. De NPO-zenders blijven nog wel het best bekeken.

SBS Broadcasting in de lift

NPO verloor vooral kijkers aan de zenders van SBS Broadcasting. Het gezamenlijke marktaandeel van SBS6, SBS9, Net5 en Veronica steeg met 1,7 procent naar 18,6. Dit resultaat betekent voor het derde jaar op rij groei voor SBS Broadcasting. Het marktaandeel is nog wel lager dan in 2011. Veronica verloor als enige SBS-zender marktaandeel. Bij RTL Nederland is RTL 5 het slechtste jongetje van de klas en verloor marktaandeel. Het marktaandeel van RTL Nederland steeg wel met 0,6 procent naar 29,3 procent.

naar: Jarco Kriek, www.totaaltv.nl, 3 januari 2016